

VIKINGSKIPENE

Verdensarv og nasjonal identitet

UiO **Kulturhistorisk museum**
Universitetet i Oslo

EN NASJON BLIR TIL

Da Norge skulle bygge sin nye identitet etter fire hundre år under dansk styre, var Vikingtiden og sagaene det viktigste råmaterialet. Sagatiden fortalte om et selvstendig og sterkt Norge som den nye nasjonen skulle finne tilbake til og bygge videre på.

Det nyopprettede universitetet i Oslo, Norges første universitet, la med sin forskning innen arkeologi og historie det vitenskapelige grunnlaget for det nasjonale prosjektet.

Det vakte stor oppstandelse da først Tuneskipet (1867) og senere Gokstadskipet (1880) ble oppdaget, gravd ut og brakt til hovedstaden. Skipene ga form til sagaens malende bilder om vikingenes viktigste verktøy – skipet – skipet som la grunnlaget for Norges storhet i vikingtid og middelalder.

Til verdensutstillingen i Chicago i 1893 ble det bygget en kopi av Gokstadskipet som ble seilt fra Norge, tvers over Atlanterhavet til Chicago. Ferden fikk stor internasjonal oppmerksomhet og viste, til de flestes overraskelse, hvor sjødyktige og velbygde vikingenes skip virkelig var.

Vikinginteressen på 1880-tallet markerte også begynnelsen på en lang og fremdeles aktiv tradisjon med å bruke vikingskipene som blikkfang eller logo for handelsvarer og organisasjoner.

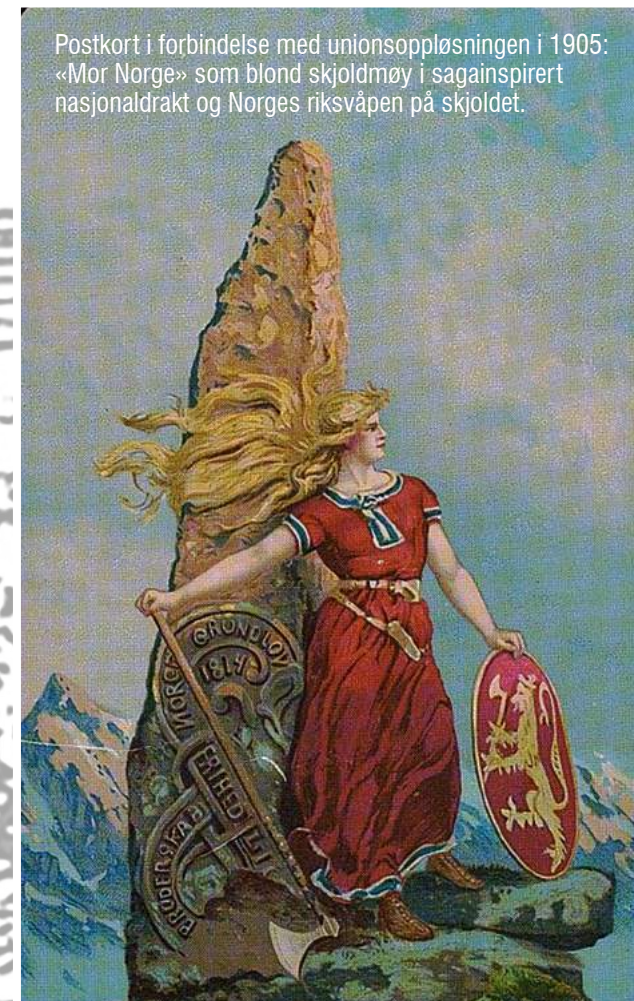
Tuneskipet

Gokstadskipet

Osebergskipet

Postkort i forbindelse med unionsoppløsningen i 1905: «Mor Norge» som blond skjoldmøy i sagainspirert nasjonaldrakt og Norges riksvåpen på skjoldet.

Kopi av Gokstadskipet på verdensutstillingen i Chichago 1893

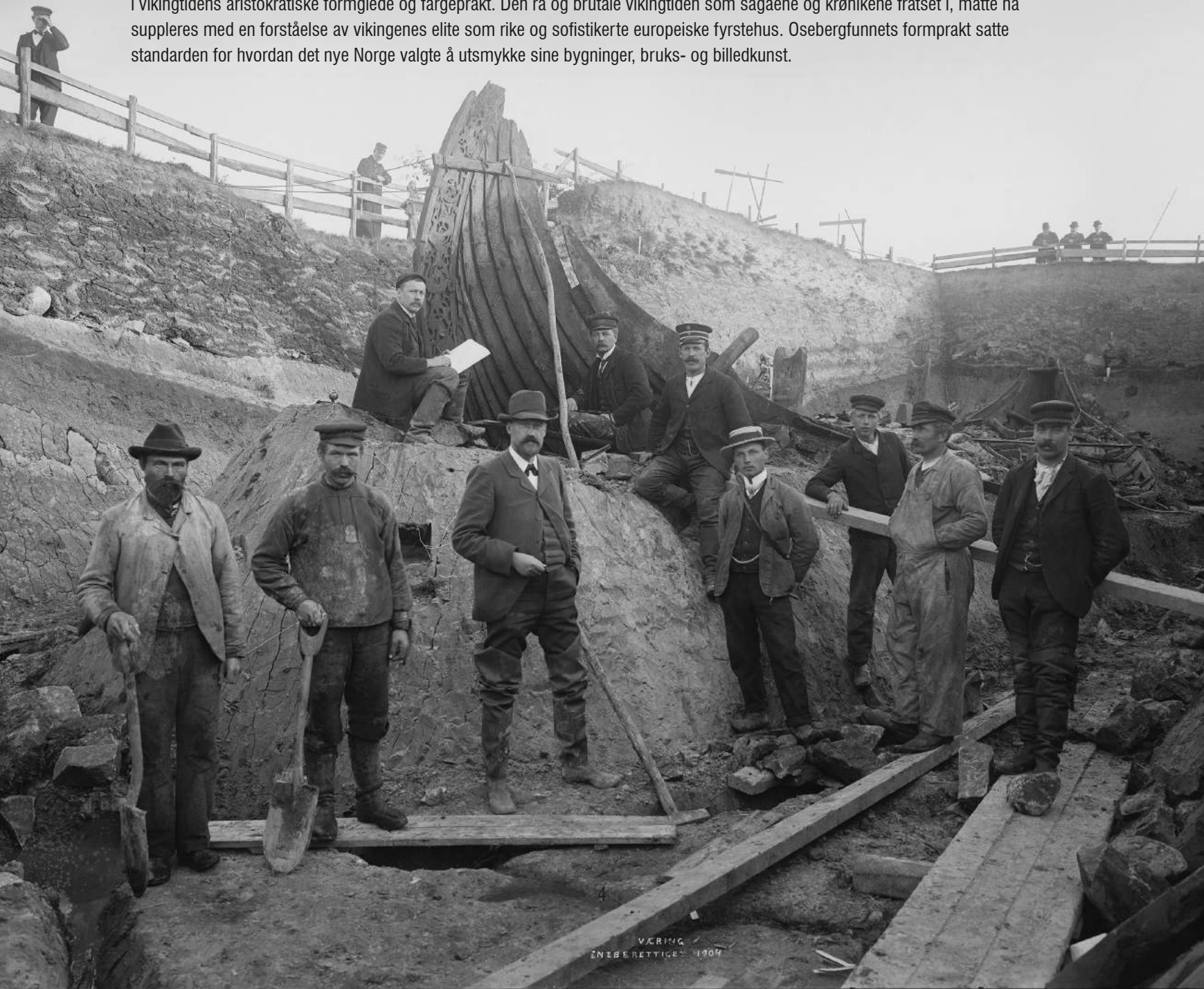

Leiv Erikson oppdager Amerika av Christian Krogh, 1893

Slaget i Hafrsfjord
Illustrasjon til Snorres kongesagaer
Erik Werenskiold, 1899

JEG KAN SE VIDUNDERLIGE TING

Da den britiske arkeologen Howard Carter ble det første mennesket til å se inn i farao Tutankhamons berømte grav, i 1922, utbrøt han "I can see wonderful things". Atten år tidligere hadde arkeologen Gabriel Gustafson en minst like stor opplevelse da han oppdaget og avdekket Europas rikeste og mest unike grav: Oseberggraven. Skipsgraven inneholdt et vell av gjenstander som ga detaljert innsyn i vikingtidens aristokratiske formglede og fargeprakt. Den rå og brutale vikingtiden som sagaene og krønिकene fråtset i, måtte nå suppleres med en forståelse av vikingenes elite som rike og sofistikerte europeiske fyrstehus. Osebergfunnets formprakt satte standarden for hvordan det nye Norge valgte å utsmykke sine bygninger, bruks- og billedkunst.

Funnet av Osebergskipet i 1904 satte også fart i planene om å bygge et hus for de tre vikingskipene som sto lagret under kummerlige forhold i Oslo sentrum. Men pengene fra Stortinget lot vente på seg, og det var først i 1926 at det var skrappt sammen nok penger til å reise hallen på Bygdøy som skulle huse Osebergskipet. Et privat-offentlig spleiselag bidro til at Tune- og Gokstadskipet også fikk sine haller i 1932, men så takket staten for seg. Resten av Vikingskipshuset måtte Universitetet reise på egenhånd.

MØRKE SKYGGER

Fullføringen av de tre hallene sammenfalt med en utenrikspolitisk aggressiv periode i Norsk historie, der mange ønsket å ta tilbake de mange nordsjøøyene som lå under Norge i middelalderen. Det hele kulminerte med norsk okkupasjon av Øst-Grønland i 1932. Okkupasjonen var en politisk fiasko, og utenrikspolitikken ble igjen mer fredsæl. Men i Europa fosset fascistiske krefter fram og vikingene dannet et ideal for et av verdenshistoriens mest nådeløse regimer – Nazi-Tyskland. Med sterke visuelle formuttrykk i kunst og propaganda, tonesatt av Richard Wagners storslåtte operaer, ble vikingene og vikingskipene et ypperlig uttrykk for Det tredje rikets idelogi.

Rannveigs skrin er et relikvieskrin laget i Irland eller Skottland og sannsynligvis røvet av vikinger fra vestkysten av Norge. Skrinet ble innlemmet i Det kongelige Danske kunstkammer på 1700-tallet.

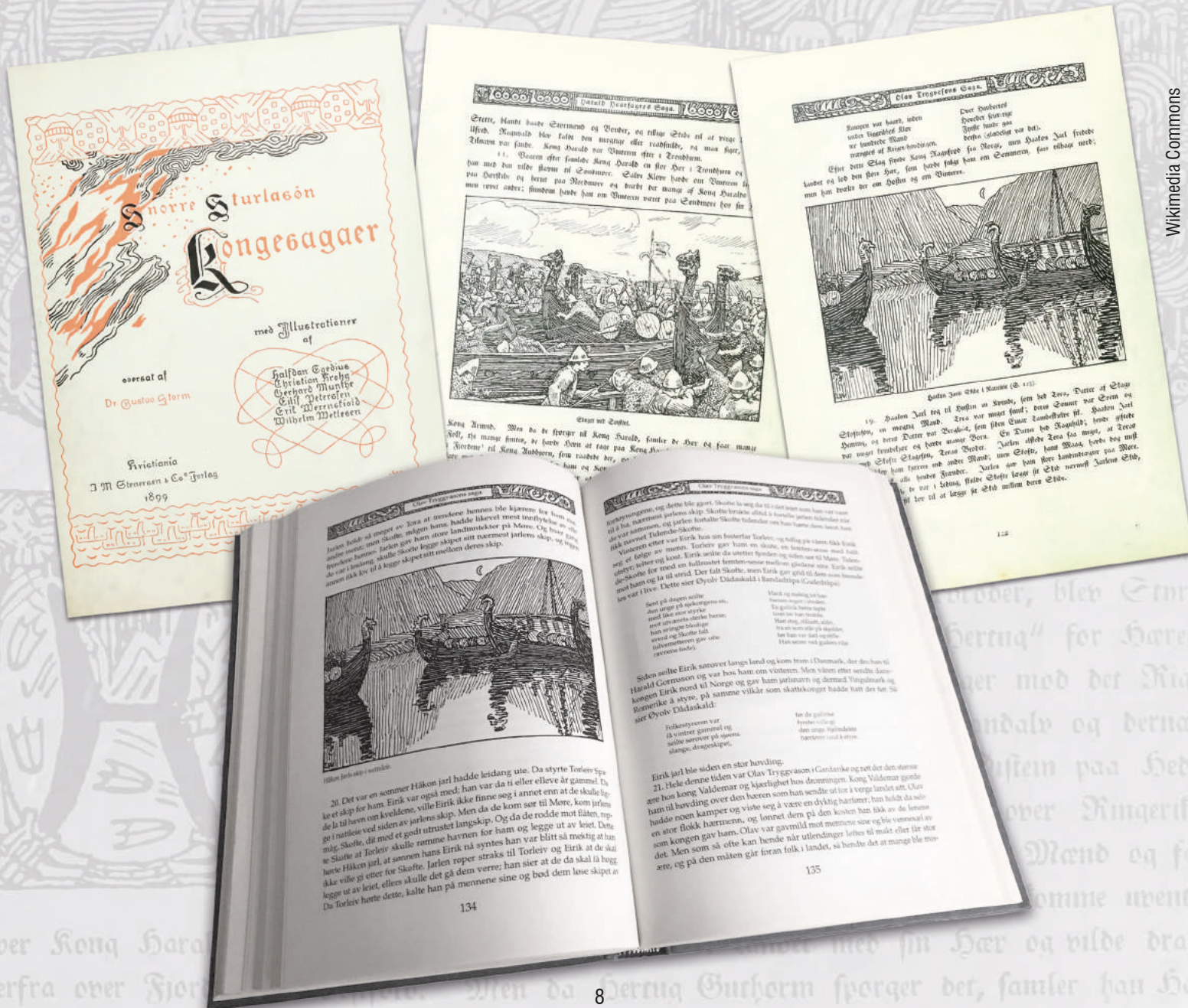
Som del av den nasjonale selvhvevdelsen jobbet Norge på 1920-tallet aktivt med å få tilbakeført relikvieskrinet fra Danmark.

Foto: Nationalmuseet i Danmark

FOLKEEIE

Etterkrigstiden brakte også med seg billigere bøker. Den rikt illustrerte folkeutgaven av Snorres kongesagaer fra 1899 ble gjenoptrykt mange ganger og fantes i de fleste hjem. Kunstnerne Erik Werenskiolds og Halfdan Egedius' bilder av vikingskipene hadde Gokstadskipet som forbilde og preget fordums storhet med vikingskipets form.

Wikimedia Commons

Vikingskipshuset ble også et diplomatisk verktøy. Det var hit man tok med seg de viktigste besøkende fra utlandet. Det var her ambassadene og utenriksdepartementet orienterte sine gjester om norsk kultur og historie.

Winston Churchill besøker Vikingskipshuset, 1948

Prins Philip og kong Håkon besøker Vikingskipshuset, 1952
Foto: Valldal / NTB Scanpix

Afganistans president Hamid Karzai besøker Vikingskipshuset, 2002
Heiko Junge / NTB Scanpix

Kong Harald og dronning Sonja på besøk i Vikingskipshuset, 2018. Foto: Terje Pedersen / NTB Scanpix

Vikingskipshuset på Bygdøy huser Norges mest spektakulære kulturarv – tre velbevarte vikingskip og gravgaver som er fyrster verdig. Vikingskipene har vært byggesteiner i norsk identitet og selvforståelse i over 150 år. Nå skriver vi et nytt kapittel i nasjonens historie med nytt museumsbygg for skipene på Bygdøy.

www.khm.uio.no

